

HỌC VIỆN NÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

LÊ THỊ HƯƠNG

**TRÁCH NHIỆM XÃ HỘI CỦA DOANH NGHIỆP
NHỎ VÀ VỪA TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH VĨNH PHÚC**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC NÔNG NGHIỆP HÀ NỘI – 2017

HỌC VIỆN NÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

LÊ THỊ HƯƠNG

**TRÁCH NHIỆM XÃ HỘI CỦA DOANH NGHIỆP
NHỎ VÀ VỪA TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH VĨNH PHÚC**

Chuyên ngành: **Kinh tế phát triển**

Mã số: **62.31.01.05**

Người hướng dẫn khoa học:

PGS.TS. Mai Thanh Cúc

TS. Trần Bá Dung

HÀ NỘI - 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nghiên cứu được trình bày trong luận án là trung thực, khách quan và chưa từng được sử dụng để bảo vệ ở bất kỳ học vị nào.

Tôi xin cam đoan mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận án đã được cảm ơn, các thông tin trích dẫn trong luận án đều được chỉ rõ nguồn gốc.

Hà Nội, ngày tháng năm 2017

Tác giả luận án

Lê Thị Hương

LỜI CẢM ƠN

Luận án được thực hiện dưới sự giúp nhiệt tình của các thầy, cô giáo, các nhà khoa học, các cơ quan, tổ chức và bạn bè đồng nghiệp.

Trước hết, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới PGS.TS Mai Thanh Cúc và TS. Trần Bá Dung là những người trực tiếp hướng dẫn khoa học, đã tận tình giúp đỡ và định hướng giúp tôi trưởng thành và hoàn chỉnh luận án này.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám đốc Học viện Nông nghiệp Việt Nam, Ban Quản lý đào tạo, các thầy/cô giáo của khoa Kinh tế và Phát triển nông thôn, bộ môn Phát triển nông thôn đã tạo điều kiện giúp đỡ, hướng dẫn, đóng góp ý kiến cho tôi trong suốt quá trình nghiên cứu và thực hiện luận án.

Tôi xin chân thành cảm ơn lãnh đạo và cán bộ các phòng, ban của UBND tỉnh Vĩnh Phúc; Sở Lao động - Thương binh và Xã hội; Sở Tài nguyên và Môi trường; Cục Thuế; Bảo hiểm xã hội; Sở Kế hoạch và Đầu tư; Hiệp hội doanh nghiệp tỉnh; Chi cục Bảo vệ môi trường; các cơ quan, ban ngành cấp huyện; các doanh nghiệp đã nhiệt tình cung cấp tài liệu, hỗ trợ thu thập dữ liệu, trao đổi thông tin để tôi thực hiện luận án.

Tôi cũng xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới lãnh đạo Trường Cao đẳng Kinh tế - Kỹ thuật Vĩnh Phúc nơi tôi công tác, gia đình, bạn bè và đồng nghiệp đã đồng viên, tạo điều kiện tốt nhất để tôi nghiên cứu và hoàn thành luận án này.

Hà Nội, ngày tháng năm 2017

Tác giả luận án

Lê Thị Hương

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục từ viết tắt	v
Danh mục các bảng	vi
Danh mục các biểu đồ	viii
Danh mục các hình	ix
Danh mục các hộp	x
Trích yếu luận án	xi
Thesis abstract	xiii
PHẦN 1 MỞ ĐẦU	1
1.1 Tính cấp thiết của đề tài	1
1.2 Mục tiêu nghiên cứu	3
1.3 Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	4
1.4 Những đóng góp mới của luận án	5
PHẦN 2 CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ TRÁCH NHIỆM XÃ HỘI CỦA DOANH NGHIỆP NHỎ VÀ VỪA	6
2.1 Cơ sở lý luận	6
2.1.1 Các khái niệm cơ bản	6
2.1.2 Vai trò của thực hiện trách nhiệm xã hội doanh nghiệp	15
2.1.3 Đặc điểm trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp nhỏ và vừa	18
2.1.4 Nội dung nghiên cứu trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp nhỏ và vừa	20
2.1.5 Các yếu tố ảnh hưởng đến trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp nhỏ và vừa	27
2.2 Cơ sở thực tiễn	33
2.2.1 Trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp tại một số nước trên thế giới	33
2.2.2 Trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp tại Việt Nam	38
2.2.3 Bài học kinh nghiệm để tăng cường trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp nhỏ và vừa của Việt Nam và tỉnh Vĩnh Phúc	42
2.2.4 Một số công trình nghiên cứu liên quan	43

PHẦN 3 PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	47
3.1 Đặc điểm địa bàn nghiên cứu	47
3.1.1 Điều kiện tự nhiên tỉnh Vĩnh Phúc	47
3.1.2 Tình hình kinh tế - xã hội tỉnh Vĩnh Phúc	47
3.1.3 Đặc điểm doanh nghiệp nhỏ và vừa tỉnh Vĩnh Phúc	49
3.2 Phương pháp nghiên cứu	53
3.2.1 Khung phân tích	53
3.2.2 Tiếp cận nghiên cứu	54
3.2.3 Chọn điểm và chọn mẫu nghiên cứu	56
3.2.4 Phương pháp thu thập thông tin	59
3.2.5 Phương pháp xử lý dữ liệu và phân tích	61
3.2.6 Hệ thống chỉ tiêu nghiên cứu	63
PHẦN 4 KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	65
4.1 Thực trạng trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp nhỏ và vừa trên địa bàn tỉnh Vĩnh Phúc	65
4.1.1 Trách nhiệm nộp thuế	65
4.1.2 Trách nhiệm đối với người lao động	77
4.1.3 Trách nhiệm đối với môi trường	94
4.2 Các yếu tố ảnh hưởng đến trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp nhỏ và vừa trên địa bàn tỉnh Vĩnh Phúc	107
4.2.1 Các yếu tố thuộc môi trường bên trong doanh nghiệp	108
4.2.2 Các yếu tố thuộc môi trường bên ngoài doanh nghiệp	117
4.3 Giải pháp tăng cường trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp nhỏ và vừa trên địa bàn tỉnh Vĩnh Phúc	126
4.3.1 Định hướng, mục tiêu	126
4.3.2 Các giải pháp chủ yếu	130
PHẦN 5 KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	147
5.1 Kết luận	147
5.2 Kiến nghị	149
Danh mục các công trình đã công bố	150
Tài liệu tham khảo	151
Phụ lục	160

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Nghĩa tiếng Việt
BHXX	Bảo hiểm xã hội
BVMT	Bảo vệ môi trường
DN	Doanh nghiệp
DNNVV	Doanh nghiệp nhỏ và vừa
GTGT	Giá trị gia tăng
HĐLĐ	Hợp đồng lao động
LD-TBXH	Lao động – Thương binh và Xã hội
NXB	Nhà xuất bản
TNMT	Tài nguyên và Môi trường
TNDN	Thu nhập doanh nghiệp
TNHH	Trách nhiệm hữu hạn
TNXH	Trách nhiệm xã hội
TNXHDN	Trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp
UBND	Ủy ban nhân dân

DANH MỤC CÁC BẢNG

STT	Tên bảng	Trang
2.1	Tiêu thức phân loại doanh nghiệp nhỏ và vừa tại một số nước	6
2.2	Tiêu thức phân loại doanh nghiệp nhỏ và vừa theo Nghị định 56/2009/NĐ-CP	7
2.3	Tỷ lệ doanh nghiệp Nhật Bản sử dụng các tiêu chuẩn quốc tế về trách nhiệm xã hội doanh nghiệp	34
3.1	Tốc độ tăng trưởng doanh nghiệp nhỏ và vừa đăng ký kinh doanh giai đoạn 2011-2015	50
3.2	Cơ cấu doanh nghiệp nhỏ và vừa theo quy mô (2015)	50
3.3	Tương quan giữa quy mô doanh nghiệp và ngành nghề kinh doanh của doanh nghiệp nhỏ và vừa (2015)	52
3.4	Bảng tổng hợp mẫu khảo sát của nghiên cứu	56
3.5	Đặc điểm mẫu khảo sát lãnh đạo doanh nghiệp	57
3.6	Đặc điểm mẫu khảo sát người lao động	58
4.1	Tốc độ tăng trưởng thuế của doanh nghiệp nhỏ và vừa xét theo ngành nghề kinh doanh (2015)	66
4.2	Tốc độ tăng trưởng thuế của doanh nghiệp nhỏ và vừa xét theo quy mô doanh nghiệp (2015)	67
4.3	Đóng góp thuế của doanh nghiệp nhỏ và vừa theo nội dung thu	69
4.4	Đóng góp của doanh nghiệp nhỏ và vừa vào thu ngân sách tỉnh	70
4.5	Tỷ lệ nợ đọng thuế của doanh nghiệp nhỏ và vừa	72
4.6	Tỷ lệ nợ thuế của doanh nghiệp nhỏ và vừa theo nội dung thu	72
4.7	Cơ cấu nợ thuế của doanh nghiệp nhỏ và vừa theo tính chất nợ	73
4.8	Tỷ lệ doanh nghiệp nhỏ và vừa nợ thuế trong 3 năm gần đây	74
4.9	Kết quả thanh, kiểm tra thuế tại các doanh nghiệp nhỏ và vừa	75
4.10	Tình hình ký kết hợp đồng lao động của doanh nghiệp nhỏ và vừa	77
4.11	Tỷ lệ ký hợp đồng lao động theo ngành nghề kinh doanh (2014)	78
4.12	Tỷ lệ ký hợp đồng lao động theo quy mô lao động (2014)	79
4.13	Tổng hợp tình hình tham gia bảo hiểm xã hội của doanh nghiệp nhỏ và vừa toàn tỉnh	80

4.14	Kết quả khảo sát người lao động về quyền lợi bảo hiểm xã hội	81
4.15	Tình hình nợ đọng bảo hiểm xã hội của doanh nghiệp nhỏ và vừa	84
4.16	Kết quả khảo sát về mức lương bình quân của lao động năm 2015 phân theo ngành nghề kinh doanh	86
4.17	Kết quả khảo sát về thời gian làm việc của người lao động	88
4.18	Kết quả khảo sát việc chấp hành quy định về thời gian làm việc, thời giờ nghỉ ngơi	89
4.19	Kết quả khảo sát về công tác an toàn, vệ sinh lao động	91
4.20	Tình hình tai nạn lao động của doanh nghiệp nhỏ và vừa	92
4.21	Kết quả khảo sát công tác đăng ký hồ sơ bảo vệ môi trường phân theo ngành nghề và quy mô vốn (2015)	95
4.22	Lý do doanh nghiệp không có hồ sơ bảo vệ môi trường	96
4.23	Kết quả khảo sát về công tác giám sát môi trường định kỳ	97
4.24	Kết quả khảo sát về công tác quản lý, xử lý chất thải nguy hại (n=19)	103
4.25	Tổng hợp kết quả kiểm tra công tác bảo vệ môi trường tại các doanh nghiệp nhỏ và vừa từ năm 2012 đến 2014	105
4.26	Các hoạt động đầu tư cho công tác bảo vệ môi trường của doanh nghiệp nhỏ và vừa	106
4.27	Mục tiêu hàng đầu của doanh nghiệp trong vòng 5 năm tới	109
4.28	Yêu cầu của khách hàng đối với sản phẩm, dịch vụ của doanh nghiệp	112
4.29	Ảnh hưởng của yếu tố năng lực tài chính đến việc chấp hành quy định pháp luật của doanh nghiệp nhỏ và vừa	114
4.30	Nhận thức của người lao động về một số quy định của pháp luật lao động	115
4.31	Tỷ lệ người lao động được đóng bảo hiểm xã hội theo trình độ và vị trí việc làm	116
4.32	Công tác thanh tra, kiểm tra việc chấp hành pháp luật bảo vệ môi trường tại doanh nghiệp nhỏ và vừa	122
4.33	Tình hình thực hiện các biện pháp quản lý, cưỡng chế nợ thuế tại doanh nghiệp nhỏ và vừa	123
4.34	Nhu cầu được hỗ trợ về kiến thức pháp luật của doanh nghiệp nhỏ và vừa	131

DANH MỤC CÁC BIỂU ĐỒ

STT	Tên biểu đồ	Trang
2.1	Tăng trưởng về số lượng báo cáo trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp Trung Quốc qua các năm	36
3.1	Cơ cấu doanh nghiệp nhỏ và vừa đăng ký kinh doanh phân theo ngành nghề (2015)	51
4.1	Đóng góp thuế của doanh nghiệp nhỏ và vừa	66
4.2	Tỷ lệ đóng góp của doanh nghiệp nhỏ và vừa vào ngân sách nhà nước tại một số tỉnh (2011)	70
4.3	Nợ thuế của doanh nghiệp nhỏ và vừa giai đoạn 2011-2015	71
4.4	Kết quả khảo sát về mức lương bình quân của người lao động năm 2015	85
4.5	Số doanh nghiệp nhỏ và vừa có hồ sơ bảo vệ môi trường	94
4.6	Tỷ lệ doanh nghiệp nhỏ và vừa thực hiện báo cáo giám sát môi trường định kỳ	98
4.7	Lý do doanh nghiệp không thực hiện báo cáo giám sát môi trường định kỳ (n=19)	99
4.8	Đánh giá của người dân về ô nhiễm môi trường trên địa bàn	102
4.9	Lý do doanh nghiệp cải thiện chế độ đãi ngộ lao động	108
4.10	Lợi ích từ việc thực hiện tốt chế độ đãi ngộ lao động	109
4.11	Đánh giá của cán bộ quản lý nhà nước về ý thức pháp luật của doanh nghiệp nhỏ và vừa	110
4.12	Sự đáp ứng về vốn đối với yêu cầu hoạt động của doanh nghiệp	113
4.13	Phản ứng của người dân địa phương đối với các doanh nghiệp gây ô nhiễm môi trường	125